

Modro igranje je znamenje, da je otrok sposoben, da se postavi na stališče nasprotnikovo in da pregleda njegove načrte. S tem pokaže otrok najvažnejšo stran svoje individualnosti, namreč možnost za resno in naporno mišljenje, katero je podloga njegovemu poznejšemu moškemu značaju. Vender bodi ta resnoba jasna in prodirljiva, kajti mračnost v razodevanji svojih misli ne kaže onega blagodejnega odseva otroške duše, ki bi bila pozneje sposobna, da pridobiva záse srca svojih bližnjakov. Zato je pravo in iz srca izvirajoče veselje do igre vzgojitelju ljubše, nego lenoba ali omahla radovednost, ali kakor preračunjena pretkanost. Večkrat se prigodi, da pozabijo otroci vsled igre na delo, na učenje. To je sicer šolskemu napredku škodljivo, ali obrazovanju otroškega prirodnega svojstva ni v največjo kvar, kajti take otroke je lahko z rahlim opominom privedi do tega, da se poprimejo tem vztrajneje zamujenega dela, ali da tem temeljiteje nadomesté izgubo na času. Večja napaka pa nastane, ako se pridruži igri tudi zapravljivost, ako se družijo s slabimi tovariši ali še celó zakrivajo stvari svojih sodrugov.

Zato je važno, da učitelj pazi, s kom se družijo otroci in kaka nagnenja razodevajo do sodrugov. Res, da dobrega otroka ni lahko pokvariti, toda otroška duša je podobna tvorkemu vosku, v katerem se pozná najrahljejši vtisek; vrhu tega ni še individualnost dobrega otroka tako razvita, da bi mogel razpoznavati dobro od slabega in ogibati se slednjega. Navadno pa se opazuje, da nepokvarjen otrok ne teži po občevanju z izprijencem, kar je tem imenitneje, ker se s tem kaže, kako visoko nравstvenost nadkriljuje podlost. Pri takem občevanju je treba učitelju vselej preudarjati, iz kakega nagiba se druží dober otrok z izprijencem ali pokvarjencem. V mnogih slučajih se godí to brez prave namere na dobro ali slabo stran bodisi od prvega ali drugega otroka. V takem občevanju potem najočitneje odseva notranje svojstvo dotičnega otroka. Skrajnosti se večkrat rade dotikate; v skrajnostih pa leži precejšnji del razpoznave otroške individualnosti. Navidezno pritajevanje notranjih občutov rodí često povoljněše uspehe v slabem otroku, nego odkrito razodevanje taistih. Zato nikakor ni vse jedno, kakovega individualnega značaja so nравstveno nasprotni otroci, ki se družijo. Kar more na tega učenca vplivati kvarno, to je često drugemu koristno, in naopak. Vsakega približevanja nasprotnih značajev pa ravno tako ne moremo označevati za radovoljno vzprejemanje ali odbijanje sodrugovih teženj, kakor se to tudi ne more pri odraslih ljudeh z razvitim značajem zgoditi. Mladina pa je v tem oziru še neizkušena in manjka jej prave presojevalnosti o tujih lastnostih. Treba jo je le tako voditi, da pride v dotiko z vzornimi značaji, da o teh vzprejema dobre vtiske, kateri jej bodo jeklenili individualno svojstvo za postanek poznejšega značaja. Potem se tudi ne bode bati, da bi jo mogla izpriditi vsaka začasna slaba tovarišija, kajti vedela bode sama, česa se ima ogibati, kaj pa posnemati. Prava uvidnost učiteljeva v najnotranjša čutila otroška pa bode vselej mogla pogoditi prava sredstva, po katerih se bodo nравstveno še nepokvarjeni otroci obvarovali slabih vtiskov. Modra preudarljivost ima torej v tem oziru največ uspeha.

Strašljivi otroci.

Nobena reč človeka tako ne muči, kakor strah. Zdí se nam, da vzgojniki še vse premalo odpravljajo strah pri otrocih, ali pa ga celó še množijo in utrjujejo. Ume se, da tù ne govorimo o strahu Božjem, ki je začetek vse modrosti, pa tudi ne o strahu pred vsem drugim, kar more človeku sveto biti, kateri strah se nikoli prezgodaj ne vcepi v človeško dušo. Govorimo tù le o strahu pred rečmi, ki jih v resnici ni in katerih se ni treba bati. Otroci postanejo večkrat užé prav zgodaj strašljivi, pa največ zato,

ker so jih tako vzgojili neumni posli. Ako stariši sami nimajo časa, da bi varovali svoje otročiče, naj jih izročajo in zaupajo vsaj takim poslom, ki jih dobro poznajo, da so pametni. Nespametni, če tudi ne hudobni posli (pestunje i. dr.), večkrat otrokom pripovedujejo strašne povesti o strahovih in sploh take stvari, s katerimi otroke prestrašijo ter jim po tej poti jemljejo prihodaji mir in zadovoljnost. Ako je otrok napolnjen z raznimi domišljijami do strahov, se mu potem ta strah prav težko zatira. Učitelji in stariši imajo tedaj važno dolžnost, da otroke varujejo pred nepotrebnim strahom, in da strašljive otroke vestno nadzorujejo, modro poučujejo in skrbno opominjajo.

Drug strah je strah pred stvarmi, ki so nam resnično nevarne, recimo, strah pred hudim vremenom, pred derečimi živalimi i. dr. — Tudi tà je prevelik strah škodljiv in se mora pri otrocih modro gojiti. Če so stariši sami pri vsaki najmanjši nevarnosti bojazljivi in nepogumni, kako bi bili potem otroci nestrašljivi in pogumni? Stariši morajo otrokom z vzgledom kazati, da se ne bojé vsake nevarnosti ter da zaupajo na božjo pomoč in kolikor toliko na lastno zmožnost.

Nekateri otroci imajo tudi to slabo lastnost, da so pri tujih ljudeh preboječi in da se bojijo in tresejo pred vsakim, ki ga ne poznajo. Tako bojazljivost se mora pri otrocih zatirati; vendar je pa pri tem vzgojniku tudi treba paziti, da otroci ne postanejo preveč predrzni. Modri vzgojnik otroke vselej tako vzgoja, da se otroku, kar je mogoče, dolgo ohrani otroška narava t. j. nekako neprisiljeno in nepretirano, naravno vedéje. P.

Knjiga Slovenska.

Antiquam exquirite matrem.

P. Virgil. Aen. III. 96.

§. 1.

Jezik ali govor je najlepša, najdraža in najimennitna dota med vsemi darovi, kar jih je prejel človek iz stvarnikove roke. Jezik druží človeku človeka, jezik mu glasi njegove misli in čuti, jezik ravná vedi in umetnijam pot po širocem svetu: na jezik se opira vsa človeška omika. Brez jezikove olike ni upati národove omike: „Jezik očistite peg, opilite gladko mu rujo!“

Jezik, ki ga kak narod govori, zove se njegov narodni ali materin jezik. Národni jezik ali materinščina je najzvestejše zrcalo narodovega duha in narodove omike. Materinščina naša je slovenščina.

§. 2.

Knjiga, književnost, slovstvo, slovesnost, pismenost, pismenstvo (literatura) je skupina znamenitih duševnih izdelkov v besedi, pismu in tisku. Književnost je sama po sebi ali leposlovna (pesniška), ktera kaže dobro, pravo in lepo v prijetni obliki ter mika in blaži človeku srce, ali znanstvena (učena), ktera bistri in olikuje razum ter so jej predmet razne vede. Po izvoru svojem je slovesnost ali národna, ktera vzhaja izmed prostega národa in se sporoča od roda do roda, ali umetna, ktera obsega duševne proizvode vzobraženih pisateljev. Národna slovesnost, kteri lastno blago so pesni, pravljice, pripovedke, basni, prislovice, zastavice itd., je verno zrcalo narodovega življenja, njegovega dejanja in nehanja.

§. 3.

Književna povéstnica ali slovstvena zgodovina je umetno pripovedovanje o knjigi ktereга koli národa. Vravnáva se po času ali kraju, po snovi ali črko-